Virtsu iga-aastase maanteejooksu võitsid sel korral Kaia Lepik ja Kaupo Uuetoa. Lk 5

Kolm läänlast sai kodanikuühiskonna sihtkapitali 5000 euro suuruse stipendiumi. Lk 3

Lääne Elu

Värsked uudised www.le.ee

EESTI VANIM JÄRJEPIDEVALT ILMUNUD SÕLTUMATU AJALEHT

TEISIPÄEV, 16. JUULI 2024 | NR 80 (5071) | 1,50 €

Mareike Raba talus kasvab sadu sulelisi ja 50kiloseid kõrvitsaid. Lk 3

UURIMATA LINNUSED

Arheoloogid uurivad Läänemaa linnamägesid

Nädal aega on arheoloogid Heiki Valgu juhtimisel olnud ametis Ridala Tubrimäel, et selgitada välja, kui kaua on linnust kasutatud.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Sama uuringu raames võtavad arheoloogid järgmisena ette Leedi Hallimäe. „Esimene küsimus, mida uurime: millal linnus maha jäeti ja kas see oli pärast vallutust veel kasutusel," ütles Valk.

Valgu uurimistöö teema on Eesti 11.–14. sajandi muutuste ajastu ühiskond, traditsioonid ja kultuur. „Selle raames on küsimus, mis ajani olid linnused eestlaste käes kasutusel," ütles Valk. Tema sõnul on teada, et Virumaal, Saaremaal ja Harjumaal Varbola linnust kasutasid eestlased pärast vallutust. Läänemaa, kui jätta kõrvale Lihula, on aga arheoloogiliselt täiesti läbi uurimata.

Arheoloog Heiki Valk otsib Ridala Tubrilinnas jälgi selle kohta, kas linnust on ka pärast vallutust kasutatud. KAIRE REILJAN

Leiuvaene linnus

Ridala Tubrilinna, kus praegu töö käib, uuris vähesel määral arheoloog Richard Hausmann 1897. aastal. Valgu sõnul oli Hausmann leidnud valli välisküljelt palissaadi ehk palktara kindluse muldvallil, kus 15 cm paksused otsast teravaks tahutud postid oli umbes 60 cm sammuga maasse paigutatud ja kividega kinni kiilutud.

Hausmanni ligi poolteise sajandi vanusele leiule toetudes on praegugi üks kaevand rajatud linnusemüüri välisküljele. „Lootsime, et äkki leiame tara, aga välja tuli hoopis midagi muud," ütles Valk. Arheoloogid sattusid seal hoonele, kust tuli välja väikese ahju alus ja selle ees on näha põlenud puitu. Valgu sõnul on söestunud puidu puhul tegemist umbes 4 cm paksuste laetalade või -plankudega, mis on põlemisel langenud ahju ette põrandale.

Mis hoonega on tegemist ja miks see asus müürist väljaspool, pole Valgu sõnul selge, sest leide, mille põhjal dateerida, on napilt. „Leidudega on üldiselt lugu kasin. Keraamikat on natuke ja loomaluid on natuke, aga palju vähem, kui võis arvata," ütles Valk.

Küll on aga selge, et Tubrilinnas on elatud ja ilmselt on seda tehtud pikalt ja pidevalt, sest kuigi linnusest pole maa peal suuremat näha, on selle kultuurkiht 80–90 cm paks. Teises kaevandis, mis kulgeb üle linnusemüüri, on näha, et õue pool on muld tumedam, mis annab tunnistust elutegevusest, väljaspool müüri aga hallikas.

Linnusemüür, nii palju, kui sellest on säilinud, on Valgu sõnul massiivsetest kividest ja nende vahesid on täidetud pisemate kivide ja mullaga. Valk ütles, et kividest müür on olnud kõrgem, kui see tänapäeval aimatav on, sest suurema osa müüri maapealsest osast on kohalikud laiali vedanud. Päris selge pole linnuse suuruski. „Arheoloog Evald Tõnisson on hinnanud, et ringvalliga ümbritsetud ala oli 1100 m², mis on silmapaistvalt väike ala," ütles Valk. Ta lisas, et siiski võib seljakul olla olnud ka mingeid eeslinnuse moodi alasid, kuid seda pole keegi uurinud.

Hallimägi ootab

Ridala Tubrilinn on olnud Ridala muinaskihelkonna keskus. „Loogiline oleks, et kuni kiriku tegemiseni oli kihelkonna keskus siin, sest kus ta siis veel pidanuks olema," ütles Valk. Tema sõnul on 12.–13. sajandil elanud Taani ajaloolane ja kirjanik Saxo Grammaticus maininud Urbs Rotalat. „Kui ta on seda maininud, siis 12. sajandil pidi siin kindlasti elu olema, aga leiumaterjali põhjal seda praegu ei näe," ütles Valk.

Arheoloogidel pole plaanis Tubrilinna põhjalikumalt uurida. „Minu uurimisküsimus saab sellega siin vastuse ja saab kahjuks negatiivse vastuse," ütles Valk. Ta lisas, et eesmärk polegi konkreetset linnust põhjalikumalt uurida, vaid näha laiemat pilti.

Juba sel nädalal alustavad arheoloogid tööd ka Leedi Hallimäel. „Võibolla jätkame seal ka järgmisel aastal ja vaatame ka Palivere Pikajalamäge," rääkis Valk. Hallimäge uuris Tõnisson 1982. aastal ja tõdes toona, et Hallimäel on olnud vall ja seal on 60 cm paksune nõgise liiva kiht, mis võib pärineda 11.–13. sajandist.

Lihulas valmistatakse ette uue koolihoone ehitusplatsi

Kolme nädala pärast läheb Lihulas Lääneranna kooli ehitamine täie hooga lahti, sest selleks ajaks peab ehitusprojekt valmis olema.

Eeltöid on aga juba tehtud ja tehakse veelgi. Eelmisel nädalal lammutati vanast koolimajast maha jupp, kus oli tööõpetuse klass, samuti välijõusaal ja pool korvpalliväljakust. Spordihoone kõrvalt võeti maha kuusehekk ja lammutati ka vana kelder. „Sest sinna tulevad hooned peale," ütles Lääneranna vallavalitsuse majandusosakonna juhataja Urmas Osila Lääne Elule.

„Praegu koolimaja rohkem ei lammutata," ütles Ehitus5eco projektijuht Reho Pakats. „Pool korviplatsi on juba maha lammutatud, teine pool läheb ka maha. Pole pääsu."

„Tänasest on kolm nädalat aega projekteerimiseks, siis hakkame vundamente tegema," lausus Pakats. Nipet-näpet eeltöid saavad ehitajad juba praegu teha. Koolimaja hoovis oleva parkla asfaltkate lammutatakse, samuti saab alustada trasside tegemisega.

Ehitus5eco projektijuht Reho Pakats ütles, et täie hooga alustatakse ehitusega kolme nädala pärast, kui ehitusprojekt on valmis. URMAS LAURI

Ehitatav koolimaja koosneb kolmest hoonest. „Selle kooli kõige suurem eelis on need kolm korpust," manas Osila esile tulevikupilti. „Need on iseseisvad plokid, mida on võimalik üksteisest isoleerida." Üks hoonetest tuleb osaliselt jooksuraja peale. „Aga siin on inimesi, kes on nõus staadioni ümber ehitama," ütles Osila.

„Praegu on ikka väga hea," kommenteeris Osila kooliehituse hetkeseisu. „Esialgu usume, et kõik läheb nii, nagu plaanitud." Ehitaja ei pea ees ootavat tööd keerukaks. „Midagi ületamatut küll ei ole," lausus projektijuht Pakats, kellel on 30 aasta jooksul tulnud igasuguseid hooneid ehitada.

Vallavalitsus loodab koolimaja valmis saada järgmise aasta septembriks. „1. oktoober on tähtaeg," täpsustas Pakats.

Riigilt pole Lääneranna vald seni kooli ehitamiseks lisaraha saanud. „See oli Metsküla kooli karistus, et me ei saanud [riigilt – *toim*] seda 2,2 või 2,4 miljonit," nentis Osila. „Aga raha on taastuv ressurss. Raha ei ole ju kadunud, see ei ole nagu lumi, et sulab ära."

Koolimaja saab Osila sõnul valmis ehitada pangalaenu ja Ehitus5eco antava järelmaksu toel. „Ja kolmandaks – kõik meetmed on ju ka lahti," tõdes Osila.

Vaatamata suurele laenukoormusele ei pea Osila valla rahalist seisu lootusetuks. „See [valla rahaline seis] nii kitsaks ka ei lähe. Mingeid asju tuleb optimeerida. „[Volikogu opositsiooni kuuluval Andres] Hirvelal on õigus, et nii mõnedki asjad jäävad tegemata. Samal ajal saab suur asi tehtud," tõdes Osila. „Sellepärast ma tulingi siia [Lääneranna valda vallavalitsuse liikmeks], et koolimaja peab valmis saama," paljastas Osila oma tegeliku Lihulasse tööle tuleku põhjuse.

URMAS LAURI

Lääneranna kooli ehitamine

- Uue koolihoone ehitamine läheb maksma ligi 12 miljonit eurot.
- Vald laenab selleks pangast 8,2 miljonit eurot, millest läheb koolihoone ehituseks 4,8 miljonit. 3,4 miljonit kulub olemasolevate laenukohustuste refinantseerimiseks.
- Ehitusfirma Ehitus5eco teeb töö oma raha eest valmis ja vald maksab kolme aasta jooksul järelmaksuna 30 protsenti ehituse maksumusest.

ALLIKAS: LÄÄNERANNA VALD

JUHTKIRI

Ameerika autod

Lõppenud nädalavahetusel jagunesid haapsallased selgelt kaheks: ühed, kes vaimustusega mööda linna tuuritavaid lahmakaid autosid vaatasid-pildistasid-filmisid, ja teised, kes põgenesid kogu selle mootorimüra ja kära eest nii kaugele, kui vähegi said.

Nagu võis arvata, läks pühapäeval sotsiaalmeedias Haapsalu ja Läänemaa grupis taas suuremaks vaidluseks. Kui linnakodanik julges juhtida tähelepanu sellele, et muruplatsil telkijad ja pidutsejad ei peaks käima põõsas end kergendamas ja prügi maha jätma, sai ta pahameele osaliseks. Kommentaatorite hinnangul on Haapsalu enamiku ajast nagunii pommiauk ja kui Ameerika autode kokkutulekut enam pole, ulub Haapsalu tänavatel ainult tuul.

Vaevalt et järgmise aasta juulis Haapsalu tänavatel tuul ulguma hakkab, sest American Beauty Car Show korraldajad pole öelnud, et kokkutulekut üldse enam Haapsalus ei toimu, vaid et sellisel kujul toimus üritus viimast korda.

Milline see edaspidi olema hakkab, pole ilmselt korraldajatel endalgi veel päris selge. Et kaua kestnud ürituste puhul aeg-ajalt mõeldakse, kas ja kuidas edasi minna, on loomulik.

22 aasta jooksul, mil Haapsalus on Ameerika autode kokkutulekut peetud, on see üritus väga palju kasvanud. Kuigi ühe ümberkorralduse põhjusena on korraldajad välja toonud kõrged majutushinnad, mis linnuseõuel näitusel olevate autode omanikele kinni tuleb maksta, kipub Haapsalu-sugune linn oma keskaegsete kitsavõitu tänavatega sellise peo jaoks puht füüsiliselt kitsaks jääma. Inimesed ja autod ei taha enam vanalinna hästi ära mahtuda.

Kui Ameerika autode kokkutulek tulebki edaspidi väiksema ja tagasihoidlikumana, ei tähenda see, et Haapsalu tänavatel hakkab ulguma tuul. Haapsalu suvedesse mahub väga palju üritusi ja neid peab olema igale maitsele. Igal nädalavahetusel sellist möllu siiski taluda ei tahaks.

TEISED LEHED

Lihula vajab uut koolimaja

PÄRNU POSTIMEES. Lääneranna vald tegi algust Lihula uue koolimaja ehitusega. Kui kõik läheb plaanipäraselt, saavad sealt kandi lapsed ja noored alustada järgmisel sügisel kooliteed vastses uhkes hoones, vahendab Pärnumaa ajaleht nädalas kõlama jäänud sündmust.

Kodumaakonna kontekstis on uue koolimaja kerkimine ilmselt suisa märgilise tähendusega, kuna viimase kolme aastakümne jooksul pole siin ehitatud ühtegi kooli. Kõige selle valguses tundub suisa kummaline sel nädalal haridus- ja teadusministeeriumi esitletud hariduskulude analüüsi tulemustest nähtuv, et kulutame liiga palju raha koolimajade ehituse peale, kui selle asemel võiks panustada õpetajate palkadesse. Meie regiooni kohta seda küll väita ei saa, et valame haridusraha betooni.

Iseküsimus, kuidas juba aastaid oma koolireformiga negatiivset tähelepanu pälvinud Lääneranna vald uue koolihoone ehitamisega rahaliselt hakkama saab. Valla laenukoormus tõstetakse selleks lubatud maksimumini. Riigi tugi kuluks siinkohal igati ära. Asjaolu, et vallajuhid oma kogukondadega suhelda ei oska, ei tohiks olla karistamist väärt. Kaugeltnurga keskuse lapsedki väärivad tiivustavat ja tänapäevast õpikeskkonda.

LAUSELAEN

„See on leht kõigile, keda uudised Läänemaalt külmaks ei jäta."

Lääne Elu esimeses numbris 13. juulil 1989 ilmus artikkel „Head lugejad". Lääne Elu, 13. juuli 2024

Kontrollituim sotsiaalteenus on nüüd hooldekodu

Hooldereform jõustus mullu 1. juulil ja tähendas avaliku sektori rahalist sekkumist hoolduse vajajatele ja nende peredele, et muuta hooldekodukoht rahaliselt kättesaadavaks.

MEELI TUUBEL
sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik

Aasta hiljem, 5. juulil 2024 tegi riigikohtu üldkogu otsuse, kas ülesanne oli õigesti seatud ja omavalitsuste jaoks õiglaselt rahastatud.

Et aasta jagu kehtinud sotsiaalhoolekande seaduse muudatuse arutelu jõudis selle kaalukuse tõttu riigikohtu täiskoosseisu otsuseni, märgib kohtuvõimu efektiivsust ja kohalike omavalitsuste teadlikkust oma õiguste kaitsmisel. 16. aprillil kogu päeva kestnud üldkogu istung oli ka avalikult jälgitav. Paljud hooldekodukoha kättesaadavuseks toetuse saanud lähedased jälgisid mõningase murelikkusega 18 riigikohtu kohtuniku õigusvaidlust.

Riigikohtu vaidluse keskmes pole küsimus, kas riigi otsus rahastada seni enamasti eakate ja nende perede õlul olevat kallist hooldekoduteenust oli õiguspärane, vaid kas selle ülesande täitjad, omavalitsused on kohustuse täitmiseks õiglaselt rahastatud. Kohus kinnitas, et eakate hoolduse korraldamine on omavalitsuse ülesanne.

Hooldereformiga täpsustati seaduses selle kohustuse ulatust rahastamisel ja omavalitsustele anti raha vastavalt eakate osakaalule elanikkonnas, 2023. aastal 39,2 ja 2024. aastal 59,4 miljonit eurot. Järgmistel aastatel arvestatakse, et omavalitsuste maksutulu tõuseb pensionäride tuludest. 2023. aasta rahastusest on omavalitsused kasutanud 25,7 miljonit eurot otsesteks hooldekodude hoolduskulude tasumiseks ja ülejäänu võimaldas omavalitsustel korraldada elamist toetavaid teenuseid.

Kohtusse jõudis omavalitsuste ebaselgus, kas riigi pandud ülesanne rahastada hooldekodu kohamaksumusest hoolduspersonali kulude osa on niivõrd ulatuslik reguleerimine riigi poolt, et see muutub riiklikuks ülesandeks ja teenusekorraldus peaks olema teistsugune.

Alternatiivina tuli kohtul arutada, kas omavalitsusliku ülesande korral on see rahastatud õiglaselt: kas omavalitsuse jaoks on hooldekodus hoolduskulude ülesande rahastamine nii ülemäärane kohustus, et kannatavad teised avalikud teenused nagu tänavate korrashoid või lasteaiakohtade tagamine. Riigikohtu seisukoht on, et ülemääraseid kulutusi hooldekodukoha tagamiseks peab iga omavalitsus halduskohtus tõendama.

Hooldekodukoha osalise rahastamise ülesande vaidlus lahendas tegelikult laiemalt omavalitsuslike ülesannete rahastamise põhimõttelisi küsimusi. Tuliseid arutelusid on olnud viimase kahe aasta jooksul riigikogus, sotsiaalkomisjonis, meedias ja kohalike omavalitsustega. Sotsiaalkindlustusamet jälgis hooldereformi rakendamisel erilise tähelepanuga üldhooldusteenuse osutajate teenuse kvaliteeti ning regionaal- ja põllumajandusministeerium hoidis silma peal omavalitsuste kulutustel.

Sotsiaalhoolekande seaduse muudatus, kus osa hooldekodude kuludest tuleb omavalitsusel kanda riigi antud rahaga, sõltumata teenust vajava inimese ja tema perekonna rahakotist, ei tähendanud omavalitsuste vabastamist kohustusest korraldada hooldusteenuseid ja rahastada neid vastavalt vajadusele. Omavalitsuse ülesanne on kohapeal korraldada sotsiaalteenuseid ja kujundada pikaajalise hoolduse teekond: kas ühel hetkel on tarvis abistamist kodus, aidata liikuda sotsiaaltranspordiga tervishoiuteenustele, kohandada avalikku ruumi erivajadusi arvestavaks või, kui miski muu ei aita, otsustada koos hooldust vajava inimese ja tema perega professionaalse hoolduse kasuks hooldekodus.

Eri arusaamad omavalitsuste õiglasest rahastamisest võisid tuleneda sellest, et eelistatakse ööpäevaringset turvalisust pakkuvat hooldekodu abi osutamisele kodus, kus inimesel ja tema lähedastel on vaja oma toimetulekut rohkem ise korraldada. Mõjutab ka keskustest kaugemal elamine ja eluruumide kehv olukord.

Omavalitsusele on antud õigus otsustada hooldekodu kohamaksust tasutava hoolduskulu piirmäär, mis aitab hoida omavalitsuse kulud kontrolli all. Mõnes kohalikus omavalitsuses on tehtud otsus, et inimeste valik ei piirduks vaid vähemate tingimustega hooldekodude vahel. Samas sätestab seadus ka kättesaadavuse põhimõtte, mis tähendab, et hooldekodu kohamaksu piirmäär ei tohi olla nii madal, et üldhooldust vajavad inimesed ei saa teenust üldse või peab selleks liiga kaua ootama. Täpsustuseks: hooldereform keskendub eakatele, mitte psüühilise erivajadustega inimestele, kelle jaoks on riigi poolt korraldatud erihoolekandeteenused.

Õiglane poleks ka arvata, et hooldereformita hooldekodude hinnad ei tõusnuks. Hooldekodude kulud on olnud aastaid pinges, kuna ligi 80 protsenti kuludest katsid hooldekodudes olijad ja nende pered ning tõusnud kulude jätmine üksnes peredele oleks ebaõiglane.

Ootus sotsiaalteenuste kvaliteedi paranemisele on suur: paremad tingimused, suurem privaatsus ja hooldustöötaja suurem tähelepanu.

Senise kalleima sotsiaalteenuse rahastuskoorem on nüüdseks nihkunud avalikule sektorile, prognooside kohaselt peaks inimeste omafinantseering vähenema 52 protsendini.

Riigi rahastus oli suunatud just hoolduspersonalile, et panustada kõrge kvalifikatsiooninõudega hooldustöötajate ja nende abistajate madala palgataseme tõstmiseks. Hooldereformiga nähti ette kohustus vähendada ka hooldustöötajate töökoormust. Jõustudes küll 2026. aastal, täidavad paljud hooldekodud nõuet juba praegu. Ootus sotsiaalteenuste kvaliteedi paranemisele on suur: paremad tingimused, suurem privaatsus ja hooldustöötaja suurem tähelepanu.

Mullu tegi hooldekodukoha valiku 940 inimest, kellest 80 protsenti tegid selle pärast hooldereformi jõustumist 1. juulil. Hooldusvajadus oli suur, muudatus aitas vähendada omastehooldajate koormust. Meil on 30 000 täisealist pereliiget, kes hooldavad oma lähedast, neist pooled on suure hoolduskoormusega, rohkem kui 20 tundi nädalas. Hooldust vajavad inimesed ei tekkinud hooldereformi tõttu, vaid tulid hooldereformiga nähtavaks.

Kõva tööd ja ränka raha

JAANUS RIIMETS
Põhja-Eesti pimedate ühingu juhatuse liige

Kui linnainimesed saavad suvel tihti puhkust nautida, on talurahval käed-jalad tööd täis. Muidugi oli see nii ka ajal, kui talude asemel olid meie maal sovhoosid ja kolhoosid.

Kui sõjajärgsed maainimesed pidid leppima paari kopika ja mõne viljateraga, siis hiljem võis kombainer lõikusajal teenida kuuga tavainimese aastapalga või enamgi. Maal osteti uusi autosid ja toetati ka linnas elavaid lapsi, kes tegid küll puhast ja mitte nii vaevanõudvat tööd, aga suurt ei teeninud. Isegi kodus ühtekahte lehma pidanud vanamemm jõudis oma lähedasi aidata. Nüüd on tuhandepealised lehmalaudad ja inimesi töötab neis suhteliselt vähe, aga lehmad annavad piima hoopis enam kui siis. Tänapäeva majandus on ratsionaalsem, praktilisem ja edukam kui möödunud aegadel. Turumajanduse konkurents nõuab nii omanikelt kui ka töölistelt hoopis uut lähenemisviisi. Kuid töötamise vajadust see ei vähenda, pigem suurendab.

Eestlane on ikka tööd rabanud ja töötav inimene on meie rahva seas ehk rohkem au sees kui paljude teiste rahvaste juures. Eestlane õppis eriliselt tööd rabama siis, kui sai seda omaette teha. Mõisas valitses mõttekäik: mõisa köis, las lohiseb. Ja ega vabrikuski teistmoodi mõeldud, kuigi tööstusjuhid ei pidanud oma alluvaid sellisel moel orjadeks nagu mõisnikud, sest tööstuses oli taibukusel ja arukatel oskustel suurem tähtsus kui maamajanduses. Mehhaniseerimine tõi ka tavalistel tööinimestel kaasa vajaduse omandada paremat haridust. Ka oli tööstus kasulikum kui põllumajandus – üks tööline tõi omanikule enam sisse kui üks sulane maal. Kui haridustase veel kasvas, sai töötaja ka suuremat palka, mis muidugi ei tähendanud, et omanik oleks nüüd pidanud vähemaga leppima. Kirjanik Oskar Luts teenis vene kroonut teenides lisasissetulekut 50 rubla kuus. Eesti talusulase palk oli 10 rubla kuus, kui sedagi. Apteegiomanik oli kindlasti kordades rikkam kui eesti taluomanik.

Ratsionaalne töökorraldus, haridustaseme tõstmine ja arukas majandamine tõstab kõigi ühiskonnaklasside elatustaset. Majanduskasvule on alati suurimaks ohuks kadedus rikaste vastu. Teine äärmus on rikaste liiga suur austamine. Nendegi seas võib olla neid, kes saanud oma raha või vähemalt osa sellest ebaausal teel. Valskus tuleb loomulikult hukka mõista. Kuid riigi poliitika, ka maksupoliitika ei tohiks ettevõtlust pärssida ja ka n-ö tavatöö tegijatel teenistusele piire seada.

Mäletan oma töömehepõlvest Haapsalus, kui mitmeti vaadati asjaolule, et teenisin enam-vähem kaks korda enam kui mu töökaaslased. Siis, 1980ndatel, oli rohkem teiste rahakotis sobramist kui ausal teel enesele parema sissetuleku saamise taotlemist. Vana Maurus käskis Indrekul õppida nõnda, nagu maal tööd tehakse. Õppigem jälle tööd tegema nii, nagu seda tegid vanad eestlased, kes talud vabaks ostsid. Siis jääb ka meie maa vabaks. Ja ärgem olgem kadedad!

Paju talu perenaine Mareike Raba võttis kõrvitsapõllule kaasa lapselaps Endrico, kes on juba kuues põlv Paju talu järeltulijaid. KAIRE REILJAN

AVATUD TALUDE PÄEV

Läänemaal ootab külla tosin talu

Haapsalu ümbruse ja Lääne-Nigula valla külades avab laupäeval ja pühapäeval väravad, kohvitoad ja müügiletid tosin talu.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Kui Paju talu perenaine Mareike Raba eile telefonile vastas, siis kostis esimesena kukelaulu. „Kukk laulis meil siin jah telefonihelina peale," ütles Raba. Mullu käis Paju talus 500 külalist ja väravad tehakse lahti ka seekord. „Näitame igapäevaelu: kuidas me siin elame ja toimetame," ütles Raba.

Paju talu igapäevaelu tähendab üle hektari suurust kõrvitsapõldu, kus kasvab 4000 taime ja sügiseks on oodata vilju, mis kaaluvad 40–50 kilo. „Need tõotavad uhked tulla," märkis Raba. Sorte on kuus, suvikõrvits annab juba saaki. „Sellest saab soolast ja magusat ja kukesuppi pakume ka," ütles Raba.

Loeb sulelised kokku

See pole aga kaugeltki kõik. Pajul elutseb laias laastus 600 sulelist ja Raba loodab, et vähemalt mõned neist annavad näole ka. „Nädalavahetuseks lubasin täpselt välja arvutada, kui palju neid on," ütles Raba. Pajul on pärlja lihtsalt kanad, kalkunid, haned, pardid. „Keda meil ei ole, on vutt," ütles Raba.

Tagasihoidlik marjakasvatus tähendab mustasõstraistandust, mida on kavas laiendada ja mitmekesistada. „Tulevad kuslapuud, arooniad ja ebaküdooniad," loetles Raba. Paju talu on põlvest põlve edasi antud. „Sada aastat on meid jätkunud ja jätkub edaspidigi," ütles Raba. Kõrvitsapõllu rajaski juba poeg. Sajaaastases talus leidub mitut masti põllutöömasinaid, mis põõsa alt välja võetakse ja väljanäitusele pannakse. „Kaaruti, loореha, niidumasin, kartulivõtumasin," loetles Raba.

Avatud talud Läänemaal

- Talli talu Tusari külas: keraamikaring, kohvik.
- Uusi No 37 talu Kuijõe külas: kohtumine luuletaja Lauri Räpiga, kirbuturg, kohvik.
- Männiku talu Oru külas: pärlkanad, vutid, pardid, haned, küülikud, merisead, kitsed, lambad, kohvik.
- Indreku talu Võntkülas: lambad, põllutöömasinad, kohvik.
- Ants Laikmaa muuseum Kadarpiku külas: ekskursioonid pargis ja majas, regilaul ja laulumängud, voolimine ja maalimine.
- Uuemõisa tall Rohense külas: hobused ja ratsutamine.
- Otsa talu Koheri külas: kunstitöötoad.
- Paju talu Väike-Ahli külas: kodulinnud, mustsõstra- ja kõrvitsakasvatus, põllutöömasinad, kohvik.
- Lõuka talu Emmuvere külas: hiidküülikud, kodulinnud, ponid, munad, puutöö, kohvik.
- Ohtla lihaveisefarm Ehmja külas: šarolee tõugu lihaveised (valged), pood, kohvik.
- Tänava talu Haeska külas: talus keedetud marja- jm sinep, siirup, pood, kohvik.
- Rõude muuseum Rõude külas: käärimine, niietamine, kanga- ja vaibakudumine.

ALLIKAS: AVATUD TALUDE PÄEV

Kummalise nimega talu Uusi No 37 perenaine Triin Ruben maitseb maaelu alles kolmandat suve ja on avatud talude päevaks kutsunud esinema kirjamees Lauri Räpi. „Räägime majaperemehega ka oma maale tuleku loo, isetegemise ilust ja valust ning sellest, kuidas eimillestki midagi teha," ütles Ruben.

140aastasest majast oli Ruben mööda sõitnud aastaid. „Mõtlesin, et äge maja, aga kedagi seal ümber liikumas ei näe, ning otsustasin uurida, mis selle majaga on," ütles Ruben. Kaks päeva hiljem leidis Ruben kuulutuse, kus seesama maja oli müügis. „Väga tröostitus seisus, ei elektrit, ei vett," ütles Ruben. „Esimese aasta olimegi ilma elektrita." Praeguseks on maja elatav aasta ringi ja pakub kodumajutust. Kui külalisi parasjagu pole, elab seal pererahvas ise.

Nädalavahetusel ootab Uusi No 37 pererahvas külalisi kohvikusse ja kirbukale. „Rõivad ja pööninguleiud," ütles Ruben. Aga mis selle No 37ga siis ikkagi on? „Kui valisime oma majutusele nime, siis oli selge, et Uusi jääb, seal ei ole midagi kangutada," ütles Ruben. 37 tuli dokumentidest: kui Kuijõe mõisa maid välja mõõdeti, siis oli Uusi talu plats nr 37. „Selle avastuse tegemise ajal olime mehega mõlemad 37aastased," ütles Ruben.

Muudki kui masinaid

Avatud talude päeval osaleb esimest korda Ants Laikmaa muuseum. „Avatud talud ei ole ju ainult loomad ja masinad," märkis Ants Laikmaa muuseumi teadur-kuraator Karin Mägi. „Maal saab ka kultuuri teha. Ega Laikmaagi mõelnud, et hakkab põldu pidama."

Nädalavahetusel pääseb muuseumisse piletita, majas teeb ekskursioone Mägi, pargis botaanik Tõnu Ploompuu, kes juhtumisi on Ants Laikmaa venna Bernhardi järeltulija. Et Ants Laikmaa huvitus vanavara kogumisest ja pärimusest, saab nädalavahetusel Laikmaal regilaulu laulda ja tantsu- ning laulumänge mängida.

Eestis ootab laupäeval ja pühapäeval külalisi 350 talu.

Kolm läänlast sai kodanikuühiskonna sihtkapitali stipendiumi

Kodanikuühiskonna sihtkapitali (KÜSK) 5000 euro suuruse stipendiumi pälvisid Liina Meta Kuuskman Liivilt, Eve Tamm-Hinno Linnamäelt ja Taivo Leesment Haapsalust.

Tartust sünnilinna tagasi kolinud Leesment asutas kolm aastat tagasi Haapsalus meeste kuuri, kus mehed käivad koos ja teevad puutööd. Kui 2021. aasta septembris oli liikmeid kaheksa, siis nüüd on neid üle 40. Koos käiakse Haapsalu külje all Uuemõisas – teisipäeviti on koosolekud, aga puutööks on kuur avatud iga päev: liikmed võivad tulla, millal tahavad. „Just vaatasin, et üle 30 külastuse nädalas, kuigi mõned nimed korduvad," ütles Leesment. Kuuris on puutööriistad, teritusvahendid ja isegi üks õmblusmasin, millega paigata-lappida. Leesmendi sõnul võib aga kuuri julgesti sisse astuda igaüks, kes vajab puutöönõu. „Ei pea ju guugeldama, võib suhelda," märkis Leesment.

Nelja aasta eest Mõrdu külla kolinud Liina Meta Kuuskman on Liivil seltsielu käima pannud. Pärimuskultuuri ja juuri tähtsustav Kuuskman on kolm aastat korraldanud Liivi külaplatsil leedotuld, mis on palju vanem komme kui jaanitule pidamine. Kaks aastat on ta korraldanud parmupillilaagrit. „Läänemaa on parmupillimaa," märkis Kuuskman. Läänemaa parmupillimängijad olid Kuuskmani sõnul legendaarsed ja pillilood meloodilisemad kui mujal. Kuuskmani eesmärk on kaduv traditsioon meil põlistada.

Liivi vanas koolimajas käib koos tantsuklubi, kus keerutatakse jalga, nagu seda tehti 19.–20. sajandi külapidudel, ja teguteseb pagarikoda. „Pagarikoda on ehk palju öeldud, aga oma leivad, saiad ja pirukad teeme kooskäimisteks küll," ütles Kuuskman.

Linnamäe arenguseltsi üks eestvedajaid Eve Tamm-Hinno pani käima igareedese Oru OTTi (otse tootjalt tarbijale) taluturu, mis on väga populaarne kohalike elanike, aga ka suvitajate seas.

KÜSKi stipendiumi sai Eestis 21 inimest: kümme linnast ja 11 maalt. SA Läänemaa vabaühenduste konsultant Maarja Läänesaar märkis, et Läänemaale tuli tervelt seitsmendik. „Kui meie taotlustega tutvusin, siis kahetsesin, et kolm nii tugevat peavad omavahel konkureerima, aga selgus, et ei pidanudki: stipendiumi said kõik," ütles Läänesaar.

KAIE ILVES

LÜHIDALT

Juunis sündis Läänemaal seitse last

Juunis nägi Läänemaal ilmavalgust seitse last. Üle Eesti sündis juunis lapsi 801, mis on 114 last vähem kui aasta tagasi samal ajal.

Tänavu juunis sündis 412 tüdrukut ja 389 poissi. Kaksikuid sündis 13 paari, neist üks paar poisse, kaheksa paari tüdrukuid ja neli segapaari. Tallinnas sündis 256 last, Harjumaal 118, Hiiumaal 5, Ida-Virumaal 59, Jõgevamaal 21, Järvamaal 17, Lääne-Virumaal 35, Põlvamaal 16, Pärnumaal 46, Raplamaal 17, Saaremaal 26, Tartumaal 109, Valgamaal 16, Viljandimaal 32 ja Võrumaal 21 last.

Juunis olid populaarseimad eesnimed tüdrukutele Emilia, Lenna, Saara ja Mia. Poistele pandi enim nimeks Sebastian, Paul ja Alfred.

Juunis sõlmiti 607 abielu, millest 44 notarite ja 37 vaimulike poolt. Lahutati 213 abielu. Mullu mais sõlmiti 661 ning lahutati 180 abielu.

Juunis suri 1174 inimest, möödunud aastal samal ajal 1292.

BNS

„Meie Erika" filmivõtted Taeblasse siiski ei jõua

Olümpiasangar Erika Salumäe rääkimata loo „Meie Erika" filmivõtted on täies hoos. Võtted algasid juunis ja kinoekraanidele jõuab eluloofilm 2026. aastal.

Kui võttepaiku valides oli ühena kaalumisel ka Taebla vana koolimaja, siis filmimehed ikkagi Taeblas end sisse ei sea. „„Meie Erika" võtted Läänemaal Taebla vanas koolimajas siiski ei toimu," ütles Elisa suhtekorralduse valdkonna spetsialist Gloria Sibold Lääne Elule.

Kolme Balti riigi koostööfilm „Meie Erika" jutustab loo olümpiasangar Erika Salumäe teekonnast lastekodutüdrukust maailmarekordite ja olümpiakullani.

Võtteperiood sai juunis alguse Eestis. Suve esimeses pooles toimuvad võtted Tallinnas ja Tartumaal. Salumäe lapsepõlve filmitakse osaliselt Ida-Virumaal. Juulis töötab võttemeeskond Lätis ja Leedus ning suve lõpus jõutakse kaameratega tagasi Eestisse, et teha suured võtted Pirita velotrekil.

Urmas Lauri

Oonga poe juures põrkasid autod kokku

Pühapäeval kell 14.29 kiirustasid päästjad Oonga poe juurde, kus oli juhtunud liiklusõnnetus. Kaks sõiduautot olid kokku põrganud ning sulgenud liikluse. Päästjad kõrvaldasid süttimisohu ning lükkasid sõidukid teelt ära. Asfalt kaeti absorbendiga ning kiirabi kontrollis üle õnnetusse sattunud inimeste tervise.

Päästeamet

Läänlased märkisid liiklustalgutel seitse kohta

Politsei üleskutsele anda teada kohtadest, kus sõidavad purjus juhid, on Läänemaal teada antud seitsmest ja Lääneranna vallas samuti seitsmest kohast.

Politsei kutsus 14. juulini andma kaardirakenduse www.liiklustalgud.ee kaudu teada kõrvalistest teedest ja hajaasustusega kohtadest, kus nad on märganud sõitmas joobes juhte. See oli esimene kord, kui politsei küsis inimestelt sellist teavet.

Politseikolonelleitnant Sirle Loigo sõnul pole saladus, et politsei väiksematesse kohtadesse sageli ei satu. „Seepärast palumegi kohalike elanike abi, kes teavad kõige paremini, milline on purjus juhi trajektoor," rääkis Loigo.

Läänemaal on selliste kohtadena kaardile märgitud Tanska ja Kivikküla vaheline piirkond, samuti Panga küla, Üsse, Laheva, Pürksi ja Tahu vaheline tee, kahel korral Kullamaa ja Leila küla vaheline tee, Risti ja Piirsalu kant. **Kaire Reiljan**

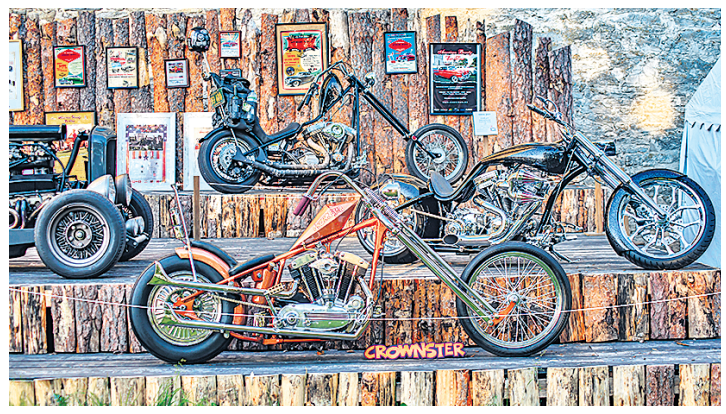

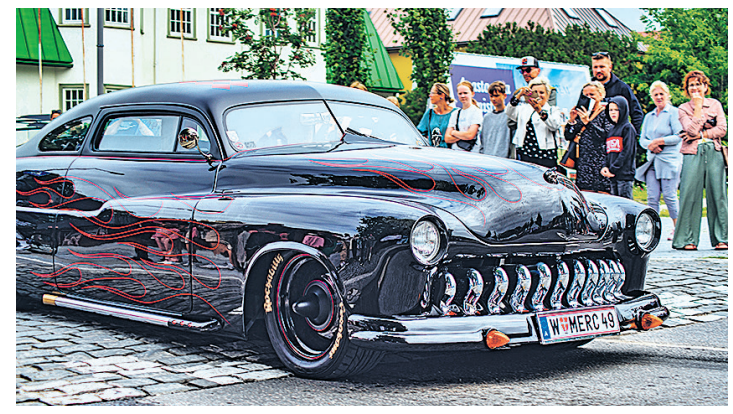

Niisugusel kujul viimast korda toimunud Ameerika autode kokkutulek tõi Haapsallu kokku uhked sõidukid ja neid armastavad inimesed. 7 X MALLE-LIISA RAIGLA

● SELLISENA VIIMANE

Ameerika autode kokkutulek pakkus silmailu ja raju muusikat

Tänavuse Ameerika autode näituse publiku lemmiku tiitli sai multifilmi „Autod" esimesest osast tuntud tegelase Kunni täpne koopia, Külli Palmitsale kuuluv 1970. aasta Plymouth Road Runner Superbird.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Publiku lemmikauto sai ka tiitli *best tuning & performance* ehk parima väljanägemise eest. „Selle panen voodi kõrvale ja selle annan isale," ütles peretütar Sofia Palmiste saadud tiitlite kohta. Endale lubas ta jätta publiku lemmiku tiitli.

Kui auhinnad, mida kokku jagati 13 kategoorias, olid jagatud, kogunes rahvamass ümber võiduauto, mille pereisa suure mürinaga käivitas. Masin põrises täpselt nii, nagu üks multifilmist pärit võidusõiduauto häält tegema peabki.

Juba 22. korda Haapsalus toimuva Ameerika autode kokkutuleku korraldajad on öelnud, et tänavune festival jääb sellisel kujul viimaseks. See oli ka põhjus, miks esimest korda festivali ajaloo jooksul astusid linnuseõuel lavale ka korraldajad Karol Kikkas, Moonika Vahar ja mitmed teised, kes taustatööd on teinud. „Kui kahju ka ei ole, perekondlikus mõttes isegi hästi – see on viimane *car show*," ütles Kikkas. „Proovime teha nii hästi kui võimalik, et see jääks meelde." Kogu festivali jooksul aga kõlas nii autoomanike, publiku kui ka esinejate suust, et festival ei saa lõppeda.

Sel aastal olid korraldajad pannud kokku korraliku muusikaprogrammi. Koos kuursaaliga, kus oli festivali järelpidu, oli püsti kolm lava. Linnuses jagus esinejaid lisaks suure hoovi lavale ka väikese linnuse õue.

Reede õhtul esines Torontost pärit neljaliikmeline naistepunt The Surfrajettes, kelle esituses kõlas esimest korda festivali ajaloos instrumentaalmuusika. Esimesel õhtul astus üles ka Boogie Company koos Ivo Linnaga ning linnuseõue peo lõpetas Terminaator, kes meelitas kohale rohkelt kuulajaid. Terminaatori solist Jaagup Kreem meenutas publikule, et nad esinesid ka päris esimesel American Beauty Car Show'l 2001. aastal. Laupäeva lõpetasid rajude kontsertidega The Picturebooks Taanist ja Wolfmother Austraaliast. Esimese trummar suutis esinemise ajal lõhkuda nii trummipulgad kui ka trummi.

Pühapäeval veeresid kokkutulekule tulnud autod aga ligi kaks tundi kestnud rongkäiguna läbi linna, pakkudes kohalikele ja külalistele silmailu. Ameerika autode paraad on kohalike seas kokkutuleku populaarseim osa.

Kui munakiviteel sõitsid kõik autod rahulikult, siis Posti tänaval asfaldile jõudes näitasid paljud, milleks nad suutelised on: lasid kosta mootorimürinal, kiirendasid ja tegid *burn out*'i ehk põletasid rehve.

Ando Laanesoo võitis pikalt

Ennustusmängu „Jalka EM 2024" lõpplahendus oli Ando Laanesoo poolt efektne. Finaalmänguks ennustas ta, et Hispaania võidab Inglismaad 2:1 ja täpselt nii ka juhtus. Laanesoo kogus selle küsimusega maksimaalsed üheksa punkti (5 + 3 + 1) ja lõi platsi puhtaks.

Inglismaa sai aga kirstunaelaks mitmele ennustajale, kes pakkusid saareriigi koondisele võidukarikat.

Ando Laanesoo kogus 28 punkti. Teise koha pärast käis tihe rebimine ja lõpuks kogusid viis osavõtjat võrdselt punkte.

20 punkti – Reet Kopli, Taimi Koppel, Elo Volmer, Kalju Viidas ja Rainer Odar.

19 – Sandra Gaškov, Raivo Tammepõld ja Rein Odar.

18 – Kaspar Kants, Kalmer Raudsik, Marko Tammepõld, Kaido Põder ja Ailar Ladva.

17 – Karin Tammsaar, Merike Kuuskmäe, Mart Gaškov, Kalev Kants, Kristjan Kants, Voldemar Tõuts ja Markku Lehtonen.

16 – Kaidi Pärtel, Olev Karro, Väino Tõkke, Jaak Valdre ja Hergo Tasuja.

Ülejäänute punktisumma jäi väiksemaks.

Lääne Elu arhiivi sirvides avastasin, et jalka EMide ennustusmängu on seni korraldatud neljal korral. (MMi ennustused on eraldi ennustusmängud.)

2008. aastal võitsid Kätlin Källe ja Sulev Liiv kahasse. Kaks võitjat oli ka 2012. aastal – Renno Rebane ja Väino Tõkke. 2016. aasta parimaks selgeltnägijaks osutus Markus Lillemäe.

Äsjase ennustusmängu kuus parimat saavad ka auhinnatud. Palun võtke ühendust toimetusega või astuge ise läbi aadressil Posti 30. **AIVO PALJASMAA**

Triin Kuusik tuli karikaetapil teiseks

Nädalavahetusel Tallinnas peetud Euroopa karikavõistlustel tuli Haapsalu laskur Triin Kuusik teiseks. Kuusik tegi kaasa paarisvõistkonna spordipüstoli harjutuses koos Männiku klubi laskja Erik Amanniga, kes sarnaselt Kuusikuga tuli kaks nädalat tagasi Eesti meistriks.

Võistluste esimesel päeval oli ringmärgiharjutus, kus Kuusik ja Amann olid teised, kaotades esikohal olevale Läti paarile vaid kolme silmaga. Teisel päeval võisteldi kiirlaskmises siluetti. „Seal lasid nad ka väga ilusasti ja olid teise päeva keskel esikohal," ütles laskmistreener Mati Seppi. Ta lisas, et esimesel päeval juhtinud Läti võistkond kukkus ära, aga võimsalt lasi esimese päeva viiendana lõpetanud Soome võistkond.

ERAKOGU

Erik Amann ja Triin Kuusik.

Soomlased tulidki esimeseks, kuigi neil oli Kuusiku ja Amanniga võrdne silmade arv – 761. „Võrdsete punktide korral loetakse nabakümneid. Neid oli soomlastel 19, meil 18. Nii et eriti napp kaotus," ütles Seppi.

Treeneri hinnangul on Kuusiku laskmissuvi väga kenasti korda läinud. „Võib öelda, et ta on Eesti naiste üks kõvemaid laskureid," ütles Seppi. Ta lisas, et Kuusik võiks osaleda ka Euroopa ja maailmameistrivõistlustel, kuid rahakoti paksus seab seal omad piirangud. „Sellepärast püütaksegi osaleda lähemal toimuvatel võistlustel," ütles Seppi.

KAIRE REILJAN

KUUES KORD

Virtsu maanteejooksu võitsid Lepik ja Uuetoa

Laupäeval toimunud Virtsu iga-aastase jooksupeo võitsid sel korral Kaia Lepik ja Kaupo Uuetoa.

JAANUS GETREU
info@le.ee

Virtsu maanteejooks on leidnud kindla koha jooksusõprade iga-aastases võistluskalendris. Lõuna-Läänemaa jalgpalliklubi korraldusel peetud Virtsu kuues maanteejooks tõi poolsaarele jooksjaid üle Eesti.

Igal aastal on toimunud viie kilomeetri pikkune kuni 16aastaste noorte jooks ja 10kilomeetrine täisdistants täiskasvanutele. Virtsu kooli juures algava ja lõppeva jooksu trass kulgeb enamasti mööda vana raudteetammi ja just looduses jooksmine on mitmed heal tasemel sportlased Virtsu meelitanud. On ju üks asi joosta suurtel rahvajooksudel linnakäras, teine asi aga merelindude ja vaikse meretuule kaasabil looduses. Väikese asula suur jooksupidu läks taas korda.

Esimest korda jooksu ajaloos olid kavas eraldi lastejooksud. Võisteldi kolmes vanusegrupis. 1–3aastased läbisid 50meetrise jooksumaa ja 4–6- ning 7–9aastased jooksjad ümber jalgpalliväljaku umbes 250meetrise distantsi. Kõik lapsed olid tublid ja finišis ootas neid maiustustega sellel aastal jooksu korraldustoimkonnaga liitunud tubli lapsevanem Sandra Sumberg.

Noorte jooksul sai kaasa elada nii meie oma valla ja maakonna kui ka kaugemalt Virtsusse jooksma tulnud noorte etteastetele. Noormeeste jooksu võitis Lääneranna spordikooli kergejõustiklane Henry Kurnim, kellel kulus võistlusmaa läbimiseks aega 23.24,8 minutit. Teise koha napsas Steven Õismaa Tallinnast ja kolmanda koha Rannel Kalinovski Lõuna-Läänemaa jalgpalliklubist. Ajad vastavalt 25.30,4 ja 25.51,5.

Neidude jooksu esikoht läks sel aastal Saaremaale. Kuressaare Nooruse kooli õpilane Teneli Kaljo võiduaeg oli 27.11,5. Meie oma jooksja, Lääneranna spordikooli jooksutüdruk Liisbeth Vridolin oli teine ajaga 29.25,9, kolmas tema trennikaaslane Lotte Lomp ajaga 31.54,0. Autasustati ka Lääneranna valla parimaid noori, kelleks olid Henry Kurnim ja Liisbeth Vridolin.

Põhidistantsi jooks oli esikuuiku tulemuste põhjal kindlasti läbi aegade üks kõrgetasemelisemaid. Kaupo Uuetoa ja eelmise juubelijooksu võitnud Franko Reinholdi duell oli terve jooksu üks magusamaid etteasteid. Lõpuks sai Uuetoa siiski napi edu, tulles Virtsu kooli juurde lõpusirgele pealtvaatajate marulise aplausi saatel. Tema järel napilt teiseks jäänud Reinhold ja kindla kolmanda koha võtnud Martin Tarkpea ning kõik teisedki jooksjad võeti samuti vastu suure kaasaelamisega. Virtsu jooksupublik oskab siia võistlema tulnud tippjooksjaid austada.

Naiste jooksul suutis eelmise aasta esikohta kaitsta Kaia Lepik. Lääne-Nigula jooksja edestas teiseks tulnud Mirtti Verbitskast pea 50 sekundiga. Kolmas koht kuulus Ene Talule. Ka naiste jooks oli hea tasemega – kogu esikuuik jooksis 45 minuti sisse. Meestest kuulutati Lääneranna parimaks Madis Mihklepp ja naistest Anna Pauliina Aavik.

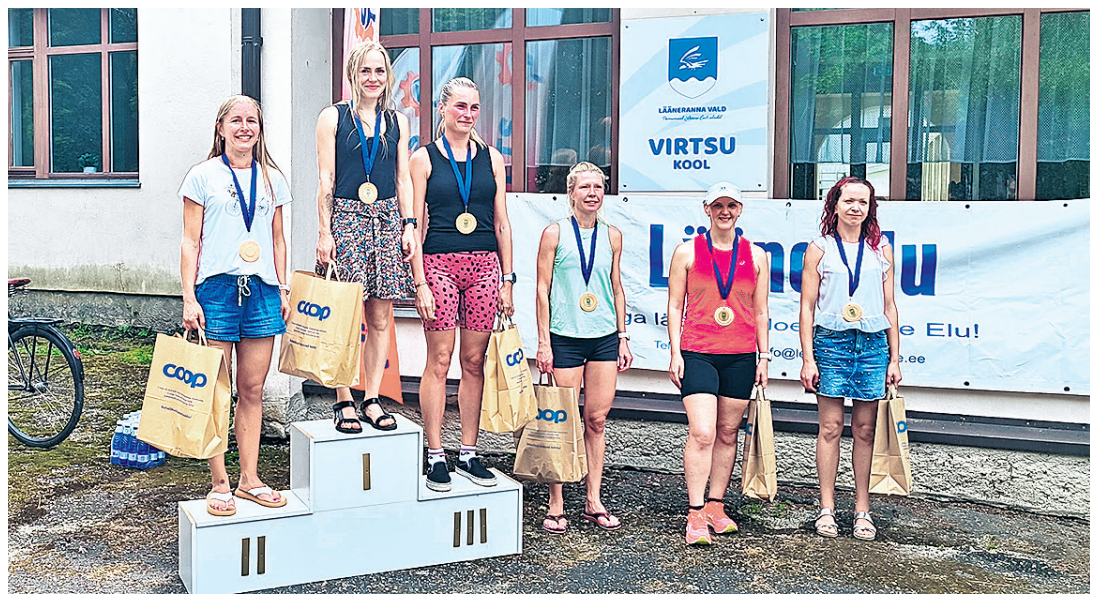

Virtsu maanteejooksu kuus kiireimat naist. 2 X AARE KESAMAA

Virtsu maantejooksu kuus kiireimat meest.

Naised (10 km)
1. **Kaia Lepik** (Täppsportlased) – 40.55,3
2. **Mirtti Verbitskas** (Anu Jooksutrennid) – 41.41,7
3. **Ene Talu** (Team Vitalite) – 42.35,7
4. **Kätlin Maiste** (Anu Jooksutrennid) – 44.27,9
5. **Kaia Maasing** (WellRun) – 44.59,3
6. **Ingrid Heleen Uustalu** (Sparta) – 45.07,0

Mehed (10 km)
1. **Kaupo Uuetoa** (WellRun) – 33.26,2
2. **Franko Reinhold** (Jooksumees Franko) – 33.37,3
3. **Martin Tarkpea** (Treeningtiim) – 35.53,5
4. **Avo Taats** (Pärnu) – 36.27,3
5. **Jaanus Mäe** (Skechers Jooksud) – 36.45,5
6. **Tarvi Tameri** (Täppsportlased) – 37.05,9

Õismets osales Eesti koondise treeninglaagris

Äsja Eesti U23 naiste jalgpallikoondise peatreeneriks valitud Martin Reim kutsus kohe kokku selle vanusegrupi koondise. 12.–14. juulil Tallinnas toimunud laagrisse kutsus Reim põhjalikult valitud 20 jalgpallurit seitsmest Eesti jalgpalliklubist.

Valitute sekka mahtus ka Vatla jalgpallur, Lõuna-Läänemaa jalgpalliklubis treeningutega alustanud Trinity Õismets.

Kaitsemängija koduklubi on Viimsi jalgpalliklubi. Kuid tema kõrgliigakarjäär sai alguse Pärnu Vapruses aastal 2021. Praegune hooaeg on 20aastasele jalgpallurile kõrgliigas juba neljas.

Trinity Õismets. ERAKOGU

Koondise laager koosnes paljudest koosolekutest, mitmesugustest füüsilistest katsetest ja treeningutest, laagri viimasel päeval mängiti ka omavaheline sõprusmäng. Õismetsa sõnul oli laager väga tore ja vajalik: „See on minul esimene koondisekogemus. Koosolekud, trennid, kõik just kaitsest lähtuvalt, nii, nagu A-koondis mängib. Mängisin rohkem äärekaitses.” Järgmine aste on juba Eesti rahvuskoondis ja U23 koondisest tulevad mängijatel peab olema selge ettekujutus, kuidas A-koondises mängitakse ja mida mängijatelt oodatakse.

Õismets alustas sportimist Vatla algkoolis ja jätkas seda hiljem nii Virtsu põhikoolis kui ka Pärnu Koidula gümnaasiumis. Ta tegeles kooliajal mitme spordialaga ja seda väga põhjalikult. Õismets on ka väga hea kergejõustiklane, kes võitis mitu aastat Eesti noorte meistrivõistlustel kõrgeid kohti takistusjooksus. Hiljem jõudis ta 2000 m takistusjooksus Eesti noorte meistrivõistlustel medalini. Jalgpalliga alustas Lõuna-Läänemaa JKs ja paralleelselt esindas ta ka koduküla meeste jalgpallitiimi Eestimaa rahvaliigas.

JAANUS GETREU

Jalgpalli EM

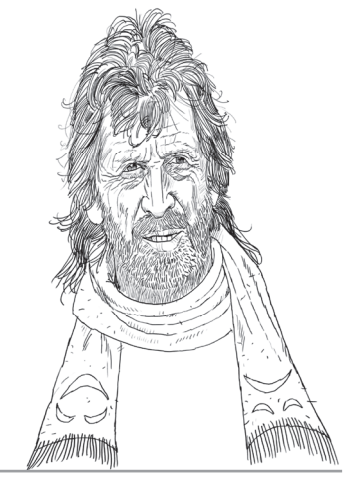

AIVO PALJASMAA

Hispaania tõusis sadulasse

Hispaania võit tänavusel EMil võib tähendada nende pikema valitsemisaja algust. 10–15 aastat tagasi võimutsesid nad nii Euroopa kui ka maailma jalkaväljakutel. Nüüd on neil peale kasvanud uus põlvkond noori väga andekaid pallureid ja koondise peatreener Luis de la Fuente on pärast mitmeid noorteklassi tiitlivõistluste auhindu ka täiskasvanud koosseisu mäeharjale viinud. Publikule on meeltmööda, et nad mängivad rõõmsat, dünaamilist ja ründavat jalkat.

Finaalis alistasid nad Inglismaa koondise 2:1 ja saareriigi poegade võistlussärke kaunistavad kolm vapilõvi vajusid kõik koos kurvalt longu. Finaalivõiduks on lisaks senistele oskustele vaja veel midagi. Hispaanlastel oli see ’veel midagi’ olemas, inglastel aga mitte.

Matši jälgides võis näha, milliste pööraste tuuridega ja atleetlikkusega tänapäeval mängitakse. Pallurite mõtlemiskiirust saab mõõta vaid sekundi murdosaga. Kui manada korraks silme ette pilt poole sajandi tagustest eliitkoondistest, siis võib kerge ehmatusega märgata, kui palju on jalka selle ajaga arenenud. Tõenäoliselt saaksid tollased iidolid brasiillased või sakslased pühapäevaste EMi finalistide Hispaania ja Inglismaa käest juba esimesel poolajal sellise koosa, et sõidaks kohe lennujaama ja sealt otse koju. Mida sa ikka ennast taguda lased, kui vaheajaks oleks mänguseis näiteks 0:10. Tõenäoliselt.

Õnneks pole sellist ajamasinat veel leiutatud, et saaksid oma riigi jalkakoondise viia aega, kus John Kennedy ihub Fidel Castro peale hammast ja James Bond tahab filminäitlejaks saada, lisaks kihutab Gagarini Jura oma kosmoseraketil ümber maakera ja The Beatles laulab kõigist üle. Oleks eestlastel selline ajamasin (ja teistel mitte), võiksime minna ja isegi tollastel brasiillastel naha kuumaks kütta. Tegelikult ei tea me aga praegu, kuidas ennast rahvusvaheliselt nähtavaks teha. See tundub hetkel võimatum kui mõni Heraklese vägitegu. Kui aga sellised väikeriigid nagu Sloveenia ja Gruusia seda EMil suutsid, siis kas oleme tõesti viletsamad?

Samas võib levinud arusaamas „maksab ainult võit” kahtlema hakata. Asjatundjad rõhutavad aina, et sa võid ju haaravat jalkat näidata, aga kui sa finaali ei võida, siis ajalugu sind kümne aasta pärast ei mäleta. Ent elu ja ka jalkamäng ei koosne pelgalt kuivast statistikast. Näiteks räägitakse siiani 1950. aastate Ungari imemeeskonnast, kes tollase arusaama järgi oleks pidanud võitma ka 1954. aasta MMi. Nad kaotasid finaalmängu Lääne-Saksamaa esindusele. Ungari koondis kadus areenilt kaks aastat hiljem, kui Kremli tankid läksid madjarite maale korda looma. Ferenc Puskás ja teised säravad koondise tähed on aga siiani inimestel meeles.

Mälestusest saab mälestuse mälestus. Mälu soojendab meid päevast päeva, annab toitu nii ajule kui ka südamele. Mõnda finaalikaotajat võibolla tõesti ei mäletata kümne aasta pärast, kui aga temaga kaasneb mingi oma lugu, siis võib see olla suurem igast võidukarikast. Näiteks on see mälestus kordades suurem igava käekirjaga võitja meenutamisest. Eestlastel on oma spordikangelane, tegelikult lausa rahvuskangelane – Paul Keres. Ta ei tulnud kunagi maailmameistriks, sai hüüdnimeks „igavene teine”, kuid vähemalt Maarjamaal räägitakse temast aegade lõpuni. Kerese saatus on nagu 20. sajandi koondpilt kogu meie rahvast neil saatuslikel aastakümnetel. Väärikana astus ta mööda oma teed ja tema väärtus meile on mõõtmatult suurem ühe säravalt helkiva ilmameistri võidukarika omast.

Finaalmäng Berliini ajaloolisel olümpiastaadionil tõi mõttesse ka Hispaania ja Inglismaa kuningriikide kunagise suure vastasseisu maailmameredel. Inglismaa kuninglik merevägi troonis ju sajandeid, aga 436 aastat tagasi ehk *anno* 1588 otsustas Hispaania sõjaaluste koondis Võitmatu Armaada saareriigi ainuvõimu purustada. Armaada oli mitu korda vastasest suurem, kuid inglased olid nupukamad. Armaada purjetas pärast peksasaamist purunenud ahtritega koduranna poole. Inglismaa kolm vapilõvi said rahulikult edasi nurruda.

Kas meenus see kõik ka tribüünidel lausa ookeanimüha tekitanud nende kahe riigi poolehoidjatele, ei oska öelda, aga küllap nad Euroopa kahe suurriigi esindajatena oma rahva ajalugu ikka teavad. See antakse edasi emapiimaga.

Kokkuvõtteks on ikkagi hea, et sedapuhku võidutses rõõmus jalgpall ja lähiaastatel on hispaanlasi väga raske troonilt tõugata. Nende jalkakoondist *anno* 2024 jäädakse aga kindlasti mäletama.

Ah jaa! Samal ajal lõppes ookeani taga Copa America turniir. Lõuna-Ameerika tšempioniks tuli juba 16. korda Argentina, kes finaalis alistas lisaajal Colombia 1:0. Võitjate koosseisu kuulus ka 37aastane megastaar Lionel Messi, kes hüppeliigese vigastuse tõttu vahetati küll mängu 66. minutil varumeeste pingile. Messi on nüüd aga maailma tituleerituim jalgpallur, kes on võitnud 45 eri tiitlit, seda tiitlivõistluste ja klubisarjade peale kokku.

JÄRJEJUTT

Kolm püha õhtusöömaaega

Kuidas kõik tegelikult oli? Esiaja salaajalugu

19. osa

OLEV REMSU

„Millest te räägite, ma ei saa aru?" imestas Nevski, kes oli jõudnud unustada, mida ta peolauas rääkis.

„Sellest, kuidas te Nevski lahing endale nime sai," meenutas Hermann.

„Aah, minu kangelasteost! Neid tuleb ikka teha, muidu jääd elule jalgu," vastas Nevski.

„Mind kui kroonikut huvitaks, kelle vastu ja kelle poolt te sõdisite?" küsis Henricus.

„Enda poolt ja kõigi vastu," täpsustas Nevski.

Aah, tema on samasugune blufivend nagu minagi, mõtles Henricus.

„Too kolme korstnaga, otse nurga peal, on minu vend Rothmari valdus, teda te kindlasti mäletate, tema on meil kõva lauluja lüüramees. Laulis ju hästi? Laulis! Mängis ju hästi? Mängis! Rothmaril on number 1 moosekandi jaoks spetsiifiline omadus, mida ma teistele ei soovitaks. Kindlasti jõudis tema laul jumalani, nii et meil pole midagi karta, oleme kaitse all. Rothmari kõrval, otsapidi kinni, nelja korstnaga, on minu vend Reinholdi oma. Nemad tahtsid kokku, kuna nende mõlema nimed algavad R-tähega. Reinhold on minu õukonna mesinik. Tema mesilased käivad õukonna astroloogi Theoderichi aias taimi tolmeldamas, mille eest Theoderich maksab talle ürdiga. Näete, too viie korstnaga on minu vend Theoderichi oma, tema istutab oma aeda palme ja seedreid, et oleks nagu päris, et oleks nagu Jeruusalemmas."

„Ma ei näe ei palme ega seedreid," ütles Nevski.

„Asi selles, et Saatan külvab tema aeda umbrohtu, ei lase pühapuudel sirguda. Elu on ju armastuse ja kurjuse vaheline võitlus," vastas piiskop. „Kuna usaldusväärset rahvast on vähe, ameteid palju, nii tuleb meil kõigil mitut koormat kanda. Lisaks aedniku- ja tähetarga ametile on Theoderichil palju raha, tema korjab kokku kümnikseid ja kahekümniseid."

„Kumb maksab kummale, kas too tollele või too tollele?" täpsustas Nevski.

„Too tollele," vastas Hermann.

„Ahaa," ütles Nevski.

„Kui Theoderich makse korjab, siis paneb ta ninale prillid, et numbrid segi ei läheks," rääkis Hermann. „Theo, näita prille, tõesta, et sa oled tölner, et oled minult rentinud maksukogumise!"

Theoderich kohmitses prelaadivammuse all, leidis sisetaskust sangadeta prillid ning seadis need ninale – ausõna, kole nagu nõiamoor luua seljas. „Mis sest astroloogist ka tolku on?" küsis Nevski.

„Ka astroloogitööd teeb ta prillidega, ainult et need on teist värvi, need on roosad. Ja tolku on temast hullumoodi," vastas Hermann. „Theoderich arvutas välja, millal Kristus tuleb teist korda."

„Ja millal siis?" küsis Nevski.

„Kell kuus pärast sõda," vastas Hermann.

„Asi selles, et Saatan külvab tema aeda umbrohtu, ei lase pühapuudel sirguda. Elu on ju armastuse ja kurjuse vaheline võitlus," vastas piiskop.

„Eks me kontrollime, kas info vastab tõele," ütles Tverdilo.

„Olge nii lahked!" ütles Hermann ja jätkas: „Too kuue korstnaga on minu kaksikvend Engelbert, tema on meil inglite spets, nagu tema nimigi ütleb. Kui mina suhtlen jumalaga – teistel ma jumalaga suhelda ei luba –, siis Engelbert suhtleb inglitega, ma tean, et pole ilus vahet teha, pole aus kedagi kellelegi eelistada, kuid mina armastan üle kõige oma vendadest Engelberti. Too seitsmega on teie tagasihoidliku teenri, minu isiklik varandus, mille jumal mulle eeskujuliku teenistuse pärast on kinkinud. Jumalaga on nii, et kellest ta lugu peab, selle teeb ta rikkaks, keda aga põlgab, see jääb rentslisse."

„Seitse korstnat, meil küll nii palju ühel majal ei ole," tõdes possaadnik Tverdilo. „Siis on seitse ahju, ega ole kütmisega palju vaeva?"

„Austatud südamesõpradele tunnistan ausalt – mõned korstnad on mul ilu pärast, et minust rohkem lugu peetaks," tunnistas Hermann. „Ilma kavaluseta ilmas läbi ei löö. Ilukorstnate kaudu suits ei käi, nende taga ahju ei ole. Ja kütavad mul mungad ja nunnad, nad teevad seda hästi. Puudega muret ei ole, näete, kui tihe tammik kasvab meil siin, Toomemäel. Taara tammik, ütlevad estid."

„Aga mis siis, kui tammik saab otsa?" küsis Tverdilo.

„Siis ehitame lossi ja linnuse sinna, kus tammikuid on terve meri," vastas piiskop.

„Mida vähem puid, seda parem," lausus Nevski. „Vähem puid, vähem hakke, vähem sittumist. Näete, üks roppus on langenud mu Hiina kaftani õlale."

„Hakid on õnnelinnud. Kõigekõrgem on asjad nii seadnud, et kelle õlale hakk laseb, see leiab rahapaja. Kui mitte tema ise, siis tema poeg, pojapoeg või pojapojapoeg kindlasti," vastas Hermann. „Õnn antakse neljandat põlve edasi."

„Mis mul sellest kasu on, kui mu pojapojapoeg leiab rahapaja, kuid minu kaftan on sitane?" torises Nevski.

Järgneb

ARRIVA OÜ

ÜLEPÄÄSUKS SOBIV KOHT JÕES		KLEEPUV AINE ORGANISMIS	EESTI END NÄITLEJA, LAVASTAJA (IN+NIMI)	MEETER		PÕRSAS	ASESÕNA	ISARÕÕMUDETA KULT	TITAAN	EESTI ALPINIST	VURLE
SUPIVEDELIKUS KEEDETUD TAIGNAPALA						TARBETU KRAAM					
EESTI HELILOOJA				VÄIKE SAVIPUHKPILL / HIMUR							
ISEVÄRKI									KOHUSETÄITJA / TREPI OSA		
ÕHIK							KEHV HINNE / ALANDLIK PUGEJA				
...-KIRI		SÕÕDA- JA MEETAIM / HISPAANIA ELANIK								AASTA / MUINASJUTULINE	
VÄLJAMINEK / HULIGAAN						NOOR TAIM / MEHENIMI					
EESTI BÄND								PERELIIGE / JALUS			
AASTATUHAT			...KAEV / KORDUVA PEATEEMAGA HELIND						MI-BEMOLL / EESTI TEADUSTE AKADEEMIA		
PINDALAÜHIK				KAUKAASLANE / KAKSIKVOKAAL							USA OSARIIK
TSIRKUSEARTIST						LOJAALNE / IDENTIMINE					
ONU MOODI / OSAVÕTT								TOETUS / LAVRENTSIUM			
ÜLISTUSLAUL				PEALE NIITMIS KASVAV ROHI / AUTOMARK					ARGOON / KÕRVALEKALLE NORMIST		
PEENUTSEJA						PROGRESS / ITAALIA ISO-KOOD					
ALATES			TOBI / KÜSISÕNA					EW RIIGIVANEM / PARASIITPUTUKAS			
VILETS LAHJA TOIT					BEEBI / MUUSEAS					LÄMMASTIK / KELL	
UNISTUS						USA ELANIK / LEHT					
SELLES				EESTI END. NÄITLEJA (IN+NIMI)							

KUHU MINNA

• TAFF:FEST

19.–20. juulil Haapsalu linnuses. Vt kava www.tafffestival.ee, passid ja päevapiletid eelmüügis Piletikeskuses.

• TEATER

Haapsalu kultuurikeskuses: 23. juulil kl 19 Komöödiateatri etendus „Kolm musketäri", piletid 25/23.- eelmüügis Piletimaailmas ja Piletilevis.

• KONTSERT

Karja tänaval Kodaniketorni juures: 20. juulil kl 13.30 SingAbility džässlaulu suvekooli õpilaste ja õpetajate kontsert. Klaveril saadab Mathei Florea. Tasuta.

• MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum E–P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus E–P 11–18. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda K–P 11–18. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K–P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): K–P 11–17. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu) T–L kl 10–18, P ja E kl 10–16. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum avatud reedel ja laupäeval kell 12–16, muul ajal ette teatades roudemuuseum@gmail.com või telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud 1. mai – 30. september T–L kl 10–17. Tel 509 9663. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

Hanila muuseum: ekskursioonid etteteatamisega. Tel 509 9663. E-post: hanilamuuseum.@laaneranna.ee.

• NÄITUSED

Keskraamatukogu (Posti 3) trepigalerii seintel Athanasios Karydise maalid. Kojulaenutuse ja lugemissaali vitriinides näitusel Haapsalu sotsiaalmaja keraamikaringi tööd. Trepigalerii vitriinides Haapsalu linna 745 aasta juubelile pühendatud raamatunäitus „Haapsalu linna pead läbi ajaloo".

Haapsalu linnagaleriis (K–P 12–18): Liivia Leškini „Haapsalu suveniir" 4. augustini.

Haapsalu kultuurikeskuses: HKHK õpilastööde näitus „Ammetil on kuldpõhi all" 30. juulini.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): hoovigaleriis „Väravate taga" – Marge Palootsa maalid, Kaie Mäemurru mõttekillud 28. juulini. Majagaleriis Kaja Hintsi „Vahemere lood" 17. juulist 4. augustini. Keldrigaleriis Höije Rahu fotonäitus „Unenägu unenäo vahel" 11. augustini. Avamine 17. juulil kell 17.30. Galeriid avatud K–P 12–18.

Lihula muuseumis „Visandeid baltisaksa kultuuriloost", „Eveline von Maydell. Käärilõiked". Näitus avatud 30. septembrini.

Kullamaa kultuurimaja galeriis näitused: „Kullamaa Muusika Selts – 140" ja „Kullamaa Carl August Tantoni orel 170".

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula) K–P kl 11–17 Herald Eelma graafikanäitus, sissepääs muuseumipiletiga www.salm.ee

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis **www.abikassa.ee**.
E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

On aastad nagu liivaterad,
nad märkamatult
kaovad käest,
kuid igas väikses liivateras
on osa Sinu elumäest.

EINO PRIK

Õnnitleme 85 aasta juubelil!

Õde Linda, Terje,
Kuno ja Rasmus

Soovid kuulutada?

Paberlehes al 1,80 rida (33 tähemärki).i).
Veebis al 6.- nädal

Küsi pakkumist le@le.ee
või telli veebis online.le.ee

Lääne Elu
Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval

Toimetuse aadress: Posti 30, 90504 Haapsalu.
Toimetus 473 7222,
kuulutused ja reklaam 473 7111,
e–post info@le.ee, reklaam@le.ee
Kodulehekülg: www.le.ee

Peatoimetaja Kaire Reiljan
Toimetajad Kaie Ilves, Urmas Lauri, Malle-Liisa Raigla, Andra Kirna
Keeletoimetaja Riina Tobias
Küljendaja-kujundaja Andrus Rebane

Reklaamitoimetaja Elina Lumeste
Kliendihaldur Mai Sarv

Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504 Haapsalu, tel 473 7222

Trükitud Printallis

Pangakontod
Swedbank EE18 2200 2210 1567 8031,
SEB EE62 1010 6020 0251 5004

Kojukandeprobleemid:
tel 661 6616, info@omniva.ee.

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid toimetada ja selguse huvides lühendada ning valikuliselt honoreerida. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Kaebuste korral ajalehesisu kohta võib pöörduda Pressinõukogusse pn@eall.ee.

PUIT

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Kandiline puitbrikett koos veoga, toome ka väiksemaid koguseid, soovi korral ladustame panipaika. www.briketivedu.ee, 507 8754.

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva puud, transport. Tel 505 5203.

Müüa küttepuid: valge lepp, sanglepp, kask, metsakuiv okaspuu. Täpsem info 5697 5216.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuud. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Müüa 3meetrist küttepuud: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

TEENUS

Paigaldame tänavakivi Haapsalus ja Läänemaal. Võta julgelt ühendust ja leiame kõigile küsimustele lahendused. Tel 5632 7955 või dekkan.ehitus@gmail.com.

Hauaääriste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Puurkaevude puurimine ja projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaeraldus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Teeme ehitustöid. Põrandate, seinte ja lagede ehitus. Vannitubade ja WCde remont. Maalri- ja plaatimistööd. Kontakt: 5697 5216, Lääne Saemees OÜ.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, kärg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus. Saabtehtud OÜ, 5624 2511.

OÜ teeb ehitustöid Läänemaal, sise- ja välistööd. 5197 7698.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Rakkekaevude puhastamine ja remont. Tel 557 4792.

Ohtlike puude langetamine. Tel 566 3296.

KOOLITUS

Fixum Autokoolis algab 17. augustil

VEOAUTO- JA BUSSIJUHI TÄIENDÕPPEKURSUS.

Info tel 511 8111.

OTSIN TÖÖD

Maaler-krohvija otsib tööd. Võib pakkuda ka väiksemaid üldehitustöid. Tel 5637 1399.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

KIRIKUTEATED

EELK KOGUDUSED

HAAPSALU
R, 19. juulil kl 9 hommikupalvus. Teenib Siim Kallas (Jaani kirik).
L, 20. juulil kl 18 Taizé palvus. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja piiskop emeeritus Tiit Salumäe (Jaani kirik).
P, 21. juulil kl 11 jumalateenistus armulauaga. Ristimispüha. Teema: tõde ja eksitus. Teenivad õpetaja Mart Salumäe, vikaarõpetaja Kristel Engman. Organist Lia Salumäe (toomkirik); **kl 19** kontsert – pühendatud viiulimängude festivali 30 aasta juubelile ja professor Tõnu Reimannile (tasuta, toomkirik).
K, 24. juulil kell 17 kontsert. Musitseerivad bariton Priit Põiklik ja organist Anneli Merelaid. Kavas barokiaegseid aariaid, romantilisi laule, armastatud meloodiaid alates Händelist ja lõpetades Ehalaga (annetusega, Jaani kirik).
25.–28. juulil Haapsalu XXXI vanamuusikafestivali kontserdid toomkirikus ja Jaani kirikus. https://www.studiovocale.ee/. Jaani kirik avatud teelistele R 11–14; L 11–17, P 13–16. Koguduse kantselei (Kooli 6) avatud K ja R 10–14. Info 5346 7922.

LÄÄNE-NIGULA
4. augustil kl 12 leeripüha (väga on oodatud 1999. a, 1974. a ja varasemad leerilapsed, kel on mööd unud 60 ja rohkem aastaid leerist).

MARTNA
P, 21. juulil kl 13 jumalateenistus armulauaga (kirikus). Martna kogukonnakohvik avatud tööpäevadel kell 11–14. Rohkem infot 5809 3633 (Küllike Valk).

RIDALA
K, 17. juulil kl 16–18 koguduse kantselei on avatud (pastoraadis).
L, 20. juulil kl 12–16 Ridala püha Maarja-Magdaleena koguduse esmamainimise 804. aastapäeva sündmused: **kl 12** varjuteatri etendus kirikus; **kl 13** See teatri etendus „Mina ei mängi, kui nalja ei saa", **kl 14** suur sünnipäevasupp pastoraadi suures saalis; **kl 15** jumalateenistus armulauaga kirikus.
P, 21. juulil kl 15 jumalateenistus armulauaga (kirikus). Kaasa teenib organist õp Kristel Neitsov-Mauer.
E, 22. juulil kl 18 madlipäeva jumalateenistus armulauaga (kirikus). Ridala kirik avatud teelistele laupäeval ja pühapäeval kell 15–18. Vt ka ridala800.ee.

KARUSE
Jumalateenistused toimuvad iga kuu 1. ja 3. pühapäeval algusega kl 14 Karuse kirikus või Karuse kiriku talvekirikus.

VORMSI
P, 21. juulil kell 11 jumalateenistus kirikus.

KULLAMAA
N, 18. juulil kell 10–14 kantselei lahti kogudusemajas.
P, 21. juulil kell 11 9. pühapäev pärast nelipüha jumalateenistus armulauaga kirikus. Teema: tõde ja eksitus. Teenib õp Kari Tynkkynen ja orelil Ivi Küla.

PIIRSALU
P, 21. juulil kell 13 9. pühapäev pärast nelipüha jumalateenistus armulauaga kirikus. Teema: tõde ja eksitus. Teenib õp Kari Tynkkynen ja orelil Ivi Küla.

Detailplaneeringu vastuvõtmine ja avalik väljapanek

Haapsalu linnavalitsus otsustas 31. mai 2024 istungil korraldusega nr 420: vastu võtta Haapsalu linn, Aida tn 6 kinnistu detailplaneeringu (koostaja Ruumi Grupp OÜ, töö nr DP-04/04-2022).

Planeeringuala suurus on 0,35 ha. Detailplaneeringus käsitletava Aida tn 6 kinnistu suurus on 2787 m², millele lisandub veel osa Aida tänava lõik 1 kinnistust. Planeeringuala asub Haapsalu linnas Aida tänava ja Pargi tänava vahelises elamukvartalis, Aida tänava lõpus.

Krunt asub elamupiirkonnas, mis on hoonestatud nii 1- kuni 2-korruseliste pereelamutega kui ka 2-korruseliste korterelamutega. Piirkonnas asub ka mitmeid äri- ja tootmishooneid.

Aida tn 6 kinnistu on hoonestamata ning kaetud kõrghaljastusega. Lisaks läbivad kinnistut elektriõhuliin ja elektrikaabel.

Detailplaneeringu koostamise eesmärk on olemasoleva elamumaa sihtotstarbega kinnistu jagamine kaheks maaüksuseks ja moodustatavatele kruntidele ehitusõiguse määramine kahe kuni kolme boksiga ridaelamu või kaksikelamu või üksikelamu püstitamiseks. Elamute korruselisuseks on planeeritud kuni kaks korrust. Lisaks on mõlemale krundile lubatud ühe 1-korruselise abihoone püstitamine. Planeeritud kruntidele on määratud ehitusõigus, arhitektuursed hoonestustingimused, hoonete teenindamiseks vajalike tehnovõrkude põhimõttelised asukohad, haljastus- ja heakorra põhimõtted ning liiklus- ja parkimiskorraldus.

Kehtiva Haapsalu linna üldplaneeringu (kehtestatud Haapsalu linnavolikogu 24.11.2006 otsusega nr 84) järgi asub planeeritav kinnistu pere-, ridaelamute ja kuni 2-korruseliste korterelamute maa juhtotstarbega maa-alal. Detailplaneering on kooskõlas vastu võetud üldplaneeringuga.

Haapsalu linnavolikogu 29. juuni 2023 otsusega nr 115 vastu võetud Haapsalu linna üldplaneeringu alusel asub Aida tn 6 kinnistu Paralepa ja Uuemõisa ehitustingimuste piirkonnas ja elamu maa-alal. Haapsalu linnastu ehitustingimustega antakse üldpõhimõtted linnastus ehitustegevuse suunamiseks, mille kohaselt tuleb detailplaneeringute koostamisel lähtekohaks võtta piirkonnas välja kujunenud hoonestus, arhitektuursed tingimused ja tänavavõrk.

Planeeritud suurusega elamukruntide suurim lubatud ehitisealune pind on 255 m². Põhihoone ehitisealune pind võib moodustada suurimast lubatud ehitisealusest pinnast kuni 80%.

Elamu maa-alal on lubatud hoone tüübiks üksikelamu, kaksikelamu ja ridaelamu. Põhihoone maksimaalne kõrgus võib olla kuni 8,5 m ning abihoone maksimaalne kõrgus kuni 6 m.

Hoone maapealsete korruste arvu määramisel tuleb lähtuda piirkonnas kehtivast kõrguspiirangust ja piirkonna välja kujunenud ehitustavast.

Parkimine lahendatakse oma kinnistul, minimaalselt 2 kohta iga elamuühiku teenindamiseks.

Minimaalselt 50% krundi moodustab haljastatud ala, mille hulka ei kuulu maapinnaga ühendamata haljastus, nt katuse- või garaažipealne haljastus. Piirdeaia maksimaalne kõrgus on 1,5 m.

Elamute ehitamine Aida tn 6 kinnistule, mis nii kehtivas kui ka koostatavas üldplaneeringus on määratud elamumaa sihtotstarbega maaks, on otstarbekas, sest see võimaldab kasutusele võtta linnakeskkonnas asuva kasutusest väljas oleva ja hooldamata maa-ala. Kõik ülejäänud kontaktvööndis paiknevad elamukrundid on juba hoonestatud. Ala muutmine üldkasutatavaks pargialaks ei ole asukohas otstarbekas, sest olemasolevad Aida tn 6 kinnistul kasvavad puud on valdavalt kas eluea lõpus või mehaaniliselt vigastatud ning sellest tulenevalt ohtlikud puud, mis tuleks kas kohe või lähitulevikus likvideerida.

Aida tn 6 kinnistust moodustatavatele kruntidele on kavandatud kuni kahe maapealse korrusega üksik- või kahe korteriga elamud või kuni kolme korteriga ridaelamud. Krundile on lubatud püstitada kuni kaks hoonet, sh üks põhihoone ning üks abihoone. Hoonete ehitisealune pind on kokku kuni 270 m², millest elamu võib moodustada kuni 80%, sh ka juhul, kui abihoonet ei püstitata. Seega on Aida tn 6 maaüksusele planeeritud elamute maksimaalne ehitisealune pind kuni 216 m² elamu kohta, mis vastab lähipiirkonnas asuvate samaliigiliste hoonete ehitisealuse pindala keskmisele suurusele.

Lisaks ehitusõigusega määratud hoonetele võib kruntidele rajada alla 20 m² ehitisealuse pinnaga hooneid, mille jaoks pole vaja ehitusluba (nt kuur vms). Selliste hoonete ehitisealune pindala tuleb samuti arvestada detailplaneeringuga määratud maksimaalse ehitisealuse pindala sisse ning hoonestusala piiridesse. Väiksemaid rajatisi nagu nt mängumaja või koerakuut vms võib naaberkinnistu omaniku nõusolekul rajada ka hoonestusalast väljapoole.

Juurdepääs planeeritud kruntidele on lahendatud Aida tänavalt. Krunte teenindav parkimine on kavandatud tänavaäärsele krundiosale.

Detailplaneering avalikustatakse ajavahemikul 5.–20.08.2024 (k.a).

Planeeringuga saab tutvuda Haapsalu linnavalitsuse fuajees esmaspäevast neljapäevani kl 8–17, reedeti kl 8–16.30 (detailplaneeringu kausta küsida administraatorilt) ning Haapsalu linna kodulehel (https://www.haapsalu.ee/avalikustamisel-olevad-detailplaneeringud).

Avaliku väljapaneku jooksul on igal isikul võimalus avaldada detailplaneeringu asjus arvamust aadressil hlv@haapsalulv.ee või posti teel aadressil Posti tn 34, Haapsalu 90504.

Arvamusi saab esitada kuni 20.08.2024 (k.a).

Aida tn 6 kinnistu detailplaneeringu dokumendid on kättesaadavad veebiaadressil: Haapsalu linna Aida tn 6 kinnistu DP.

Haapsalu linn, Herjava küla, Patriku kinnistu detailplaneeringu algatamine

Haapsalu linnavalitsus algatas 31. mai 2024 korraldusega nr 422 „Detailplaneeringu algatamine (Patriku, Herjava küla, Haapsalu linn)" Patriku kinnistu detailplaneeringu. Planeeringuala suurus on 8,0 ha. Planeeringualal asub 75 175 m² suurune Patriku kinnistu ning osa 16108 Herjava-Võnnu tee kinnistust, kust tagatakse juurdepääs planeeritavale alale. Algatatava detailplaneeringu eesmärk on kinnistu jagamine kuni 19 elamumaa, üheks transpordimaa ning üheks tootmismaa krundiks. Kruntide arv, suurus ja sihtotstarve täpsustatakse detailplaneeringu koostamisel. Üksikelamud on kavandatud aastaringseks kasutamiseks. Patriku kinnistu planeeringu lahenduse eesmärk on tihendada ja kujundada Herjava küla nii, et see muutuks elanikule atraktiivseks elukohaks. Tegu on osaga suurest uuselamupiirkonnast, millel on potentsiaali tulevikus laieneda.

Planeeritavatele kruntidele määratakse ehitusõigus, arhitektuursed hoonestustingimused üksikelamute ja abihoonete püstitamiseks, kruntide teenindamiseks vajalike tehnovõrkude põhimõttelised asukohad, lahendatakse haljastus- ja heakorrapõhimõtted ning liiklus- ja parkimiskorralduse määramine. Detailplaneeringu koostamisel analüüsitakse sotsiaalse ja tehnilise taristu ja avalikult kasutatavate puhke- ja rekreatsioonialade toimimist, selle arendamise võimalusi ning kohustust, eesmärgiga tagada terviklik elukeskkond.

Ridala valla üldplaneeringu kohaselt asub planeeringu algatamist taotletav maa reserveeritud väikeelamualal, millega kaasneb kõrghaljastuse maksimaalse säilitamise kohustus.

Detailplaneeringu algatamise ettepanek on kooskõlas kehtiva üldplaneeringuga.

Haapsalu linnavalitsus toetab omaniku soovi pakkuda Haapsalu kuurortlinna lähialal täiendavalt elamukrunte, kuid peab oluliseks detailplaneeringu koostamise käigus hinnata, et piirkonnas on tagatud elamisfunktsiooni toetav sotsiaalne ning tehniline taristu.

Detailplaneeringu algataja, koostamise korraldaja ja kehtestaja on Haapsalu linnavalitsus.

Detailplaneeringu algatamisega ei kavandata tegevust, mis oleks olulise keskkonnamõjuga KeHJS § 33 lg 1 p 3 mõistes ning mis kohustab koostama keskkonnamõju strateegilist hindamist. Samuti ei sisalda detailplaneeringus planeeritav tegevus KeHJS § 6 lg 2 toodud tegevusvaldkondi, mille puhul tuleb kaaluda keskkonnamõju strateegilise hindamise vajadust.

Lähtudes eeltoodust, ei ole vajadust koostada eelhindamist.

Korraldusega saab tutvuda Haapsalu linna kodulehel (www.haapsalu.ee/algatatuddetailplaneeringud).

Kunagi kord lõpeb kõik,
ka siis, kui raske on uskuda.

TIINA JALAKAS
Mälestame, siiras kaastunne Maarjale ja Aarele.

Pärnu mnt 20 KÜ

Mälestame kurbusega head töökaaslast
TIINA JALAKAT.
Südamlik kaastunne omastele.

Lihula Tarbijate Ühistu

Mälestame kallist ja head naabrit
ASTA LOOSI.
Avaldame südamlikku kaastunnet lähedastele.

Perekonnad Saun, Valgeväli, Õuemaa

Südamlik kaastunne Kristale kalli venna
URMAS EINBAUMI
kaotuse puhul.

Tarekese lasteaia kollektiiv

Meie südameis püsid sa ikka,
elad edasi omade seas.

Avaldame kaastunnet Maarjale ja Aarele kalli ema ja abikaasa
TIINA JALAKA
lahkumise puhul.

Lihula kooli 52. lend

Liig vara katkes elutee…

Sügav kaastunne Aarele ja Maarjale kalli abikaasa ja ema
TIINA JALAKA
kaotuse puhul.

Lihula KK 40. lend ja klassijuhataja Valli Ost

Südamlik kaastunne Hannesele ja Urmasele lastega ema ja vanaema
ASTA LOOSI
kaotuse puhul.

Pihelga talu pered

Tuul puude ladvus
tasa kiigub,
me vaikses leinas
langetame pea...

Tundke ära tuul,
milles tulen taas,
mille sosinas
jään teid valvama…

Mälestame
TIINA JALAKAT.
Siiras kaastunne lähedastele.

Helgi, Anne ja Arvi

Leinaliblikas teeb õhus ringe,
viinud kaasa ühe armsa hinge…

Armsad Aare ja Maarja!
Südamlik kaastunne kalli abikaasa ja ema
TIINA JALAKA
kaotuse puhul.

Maire perega

HINGEVIIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD **E–R 10–15**
KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111
www.hingeviiul.ee
info@hingeviiul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal,
matuseteenused ja -tarbed,
tuhastamine, haua- ja urnimatused,
lahkunu transport surnukuuri
(24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakkumine ja info: hingeviiul@gmail.com / 58 503 340

Avaldame sügavat kaastunnet Andrusele perega, Maarjale ja Aarele kalli tütre, ema ja abikaasa
TIINA JALAKA
kaotuse puhul.

Valli, Ülle, Keili ja Leili peredega

Koos käidud teed ei rohtu,
koos oldud aeg ei unune.

Lihula Konsumi kollektiiv mälestab head kolleegi
TIINA JALAKAT.
Siiras kaastunne lähedastele.

Nüüd õitsvad kodus
valged ristikheinad,
tuul mängib lillelõhnaga –
Su ümber sala laulvad
vaiksed leinad.

Jääme Sind alati mäletama, armas
TIINA JALAKAS.
Siiras kaastunne kõigile lähedastele, sugulastele ja sõpradele.

Perekonnad Rooseniit ja Pajumets

Avaldame sügavat kaastunnet Aarele ja Maarjale kalli abikaasa ja ema
TIINA JALAKA
kaotuse puhul.

Timon ja Tiit peredega

Reakuulutus (iga avaldamine): rida 1,80 (ühes reas 33 tähemärki koos tühikutega,) arvestus käib täisridade kaupa; tööotsimiskuulutus 3.- iga avaldamine. Püsikuulutuse soovist kirjuta le@le.ee.
Leinakuulutus, matuseteade, tänu ja õnnitlus – väike 26.-, suur 52.- (eraisik); väike 32.-, suur 62.- (firma). Teated: rida 2,80 (ühes reas 33 tähemärki koos tühikutega,) arvestus käib täisridade kaupa.
Raam, pilt, logo ja paks kiri paberlehes lisavad igaüks hinnale 5 eurot. Rubriik „Kuhu minna": rida 1,50 (ühes reas 33 tähemärki koos tühikutega,) arvestus käib täisridade kaupa. E-post le@le.ee.

VIIMANE VEERG

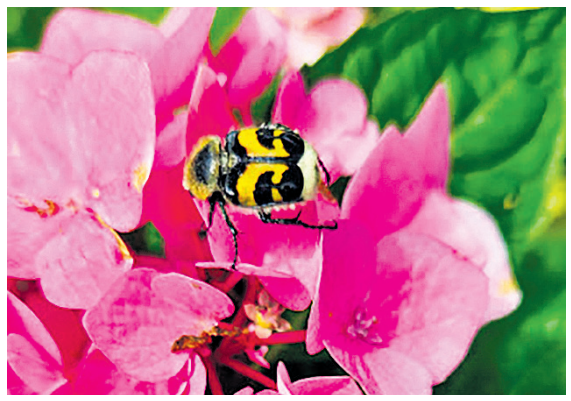

MARJE LOIDE

Juuli: aeg vaadelda karuspõrnikat

Bioloog Marje Loide sõnul on juuli ja august kuud, kus tasuks õierikastel pervedel, niitudel, aias ja metsaveerel silmad lahti hoida, sest võib kohtuda karuspõrnikaga: ebatavalise välimusega mardikalisega.

„Kohmakavõitu mardikas, kellel on selja peal kollased karvad," kirjeldas Loide. „Vaatad ja arvad, et on kimalane või mesilane, keda sa tunned, aga ei."

Karuspõrnika mustade vöötidega kattetiibade värvus varieerub helekollasest oranžini. Rohkem tuntud maipõrnikast on karuspõrnikas poole väiksem ja hästi vaadeldav. „Ta ei ole paanikajänes, laseb end pildistada ja uurida," ütles Loide.

Väga tavaline karuspõrnikas Loide sõnul ei ole. Ta eelistab roosõielisi ja ohakaid ning toitub õietolmust. „Madistavad õies ringi ja võtavad sealt, mis vähegi võtta on," ütles Loide. **KAIE ILVES**

ILM

VEETEMPERATUURID
(15. juulil kell 14)

Dirhami	19,4°
Haapsalu	21,5°
Virtsu	20,1°
Rohuküla	21,9°

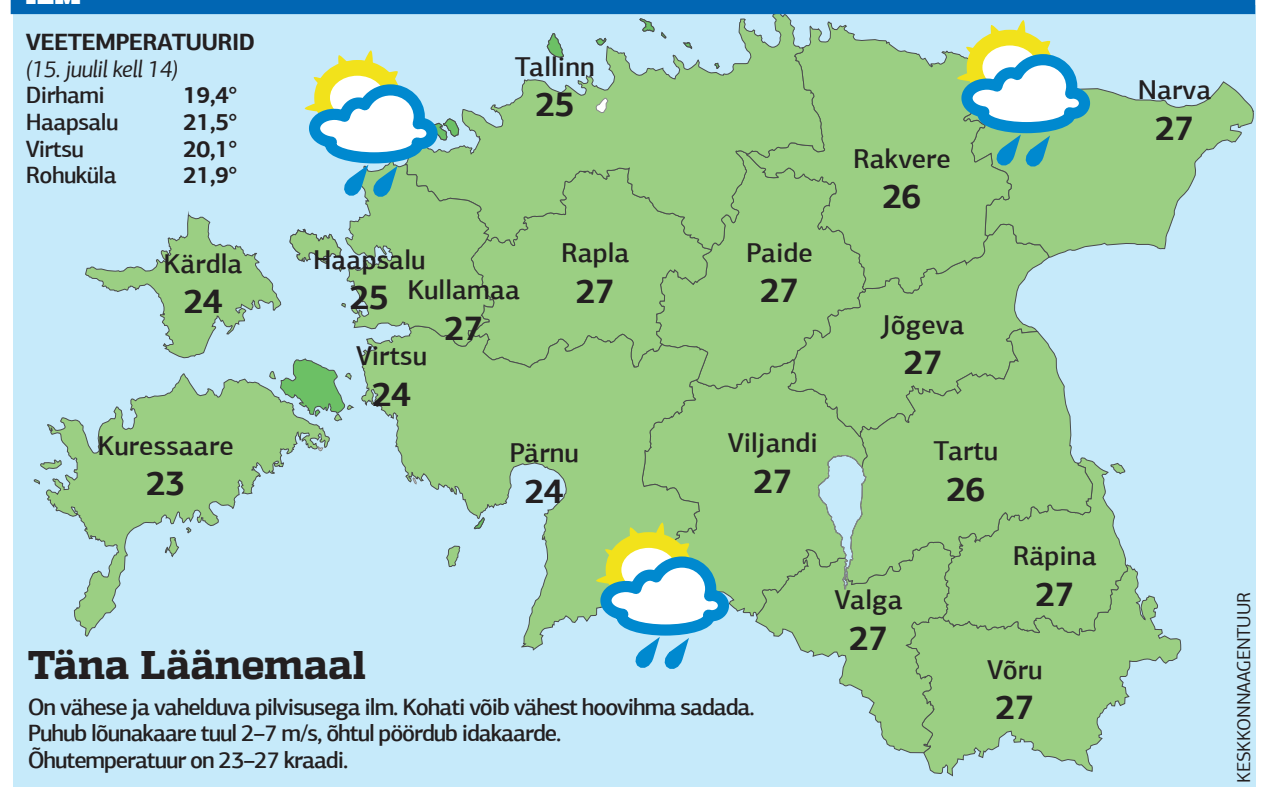

KESKKONNAAGENTUUR

Täna Läänemaal

On vähese ja vahelduva pilvisusega ilm. Kohati võib vähest hoovihma sadada.
Puhub lõunakaare tuul 2–7 m/s, õhtul pöördub idakaarde.
Õhutemperatuur on 23–27 kraadi.

	öö	päev		öö	päev		öö	päev		öö	päev
Kolmapäev		17°...23°	Neljapäev		14°...23°	Reede		15°...23°	Laupäev		15°...24°
edelatuul 4–8 (12) m/s			läänetuul 4–9 (13) m/s			loodetuul 4–9 (12) m/s			edelatuul 4–8 (13) m/s		

ISSN 1406-1430

VAATA KA WWW.LE.EE

Otsime
BUSSIJUHTI
maakonnaliinidele Haapsalus.
Võimalik nii osaline kui ka täistööaeg.
Tel 510 1872

Lääne Elu
paber- ja digilehe hinnakiri

	PABERLEHT	PABER+DIGI	DIGILEHT
1 kuu	12,50	16	7
3 kuud	37	46	19
6 kuud	72	89	36
12 kuud	131	166	72
E-arve	11	14	7

DIGILEHE PÄEVA-PILET 1,50

473 7111
le@le.ee

Tellimiseks võta ühendust reklaam@le.ee

Andres Ammase Fond Haapsalule pühendunuile

Kooliõpetaja, ajakirjaniku, poliitiku ja dirigendi Andres Ammase (1962–2018) mälestuseks Eesti Rahvuskultuuri Fondi juurde loodud Andres Ammase fond annab välja **nelja stipendiumi**:

- Andres Ammase stipendium Läänemaale ja Haapsalule pühendunud inimesele
- väikese lugeja stipendium (koos Haapsalu lasteraamatukoguga)
- noore sportlase stipendium lootustandvale sportlasele ja tema treenerile
- Anneli Ammase hea ajakirjanduse auhind maakonnalehe ajakirjanikule

Annetuse saaja:
SA Eesti Rahvuskultuuri Fond
Pangakontod:
EE117700771000664610 LHV Pank
EE672200221001101347 Swedbank
Selgitus: annetus Andres Ammase fondi ja stipendium, mille heaks annetatakse
PS Annetused on tulumaksuvabad

SIHTASUTUS EESTI RAHVUSKULTUURI FOND

Täname Andres Ammase fondi toetamise eest!

Naudi suve Lääne Eluga!

Tellimiseks võta ühendust le@le.ee, helista 473 7111 või tule toimetusse aadressil Posti 30, Haapsalu.